ՏԱՐԻ Ա. ՇԱԲԱԹ 24 ՅՈՒՆԻՍ 1906 ԹԻՒ 823

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլղարիոյ համար տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 7 »
Արտասահմանի համար տարեկան 15 ֆր.
վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար տարեկան 3 տլ.
վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 սանթիմ իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է. Երկար անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ:

Վառնայի համար ձեռնի 10 սանթիմ է.

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАЦАРЯНЪ

Նամակ եւ դրամ ուղղել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ "Шаржумъ„ Варна

Redaction du journal „Charjoum" Varna (Bulgarie)

Պուլղարիոյ համար ձեռնի 15 ՍԱՆԹԻՄ
Արտասահմանի համար ձեռնի 20 ՍԱՆԹԻՄ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

Café Promenade Vienne

Այս շքեղ ճաշարանը կը գտնուի Վիէննա Ֆրանց Ժօզէֆ քարափին վրայ. կը ստանայ զանազան հայերէն թերթեր. Առհասարակ բոլոր հայ կամ արեւելքցի վաճառականները այս տեղ կը հաւաքուին. Այս օտար երկիրներէ եկող հայերը կը հրաւիրուին դիմել հոս, ուր պիտի գտնեն իրենց յարմար դիւրութիւններ և անհրաժեշտ տեղեկութիւնները.

ԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թաւրիզցիներ, Կարսեցիներ, Արդուինցիներ և ուրիշ տեղերի բողոքները Դաշնակցական անուն կրողների կողմից եղած բռնութիւնների, հարստահարութիւնների և զանազան ճնշումների դէմ ստիպում են այն եզրակացութեան գալ, որ մեր կազմակերպութիւնը գտնվում է վտանգաւոր կացութեան մէջ ու եթէ արմատական վերանորոգման չը ենթարկվի կամ կը կազմալուծվի, կամ թէ այնքան կը թուլանայ որ նրա վրա այլևս յոյս դնել չէ կարելի մեր ազատագրութեան գործի վերաբերմամբ.

Անցեալ յօդուածում արդէն մատնանշեցի 11 տարի առաջվան Հնչակեանութեան և ներկայ Դաշնակցութեան կացութիւնների նմանութիւնը. 11 տարի առաջ գուշակելով փայլուն Հնչակեանութեան գլխին գալիքը և անկարող զգալով ինձ գալիք վտանգի առջևը առնել խոհեմութիւն համարեցի ես քաշվել խուսափելու համար մաս և բաժին ունենալուց այն կործանարար գործերից, որոնք պէտք է տապալէին հայ ժողովրդի ազատագրութեան անդրանիկ և մեծ յոյսեր ներշնչող կուսակցութիւնը և նրան դատապարտէին տասնեակ տարիների անգործութեան կամ շատ շատ ինքնամփոփման.

Դաշնակցութեան մէջ գտնված միջոցին էլ նոյն տխուր նախազգացումներն ունէի, որոնք յայտնում էի աւելի մութ կերպով տարիների ընթացքում. այդտեղից էլ յաճախ ուզում էի հեռանալ առանց բաց մարտնչումի, սակայն տեսնելով որ այժմ թէ ժողովուրդը և թէ յեղափոխական տարրը աւելի հասուն է և խղճի խայթ զգալով որ Հնչակեանութիւնը թողել էի, միայն դժկամակելով իմ անձնական անպատասխանատու լինելու տենչով գալիք չարիքների վերաբեր ժամը, առանց ոև է ճիգ թափելու և կազմակերպութիւնը փըրկելու գալիք վտանգներից, որոշեցի այս անգամ թէ ազատ մնալ գալիք աղէտաբեր գործերից և թէ մաքրել կազմակերպութիւնը հաստատուն և նպատակաւոր ուղղութեան մէջ դնելու համար.

Այդ էր պատճառը որ ես յարաբերութիւններս խզելով պաշտօնական մարմինների հետ, սկսեցի բացարձակ պայքարը կազմակերպութիւնը կործանարար ուղղութեամբ տանողների դէմ. Որքան այս անգամ էլ, եթէ ոչ բոլորովին գոնէ մեծ մասամբ ես ինքս ինձ ազատեցի գալիք արատաւոր և վնասակար գործերի պատասխանատուութեան մաս և բաժին ունենալուց, որոնք արագութեամբ եկան իմ տխուր նախազգացումները արդարացնելու.

Այո, դժբախտաբար, այս անգամ էլ տխուր նախազգացումներս իրագործվեցին և անձնական անպատասխանատուութեան գոհունակութիւնը թունաւորվում է այն դառն իրականութեամբ որ Դաշնակցութիւնը գտնվում է վտանգաւոր տագնապի մէջ. Հայ ժողովուրդը արտասահմանում, Կովկասում, Պարսկաստանում սկսում է հիասթափվել.. Դաշնակցական շարքերի մէջ տեղի են ունենում խոշոր բաժանումներ, Դաշնակցութիւնը կորցնում է իր հմայքը հէնց իր ամենազօրաւոր կարծած օրերում, չորս կողմից անէծք է թափվում նրա գլխին: Ես, անձամբ, եթէ յոյսը չունենայի որ Դաշնակցութիւնը կարող է չափվել և պատուի յուծելիք խնդիրներ չունենայի Դաշնակցական որոշ մարմինների հետ, առանց վայրկեան սպասելու կը հրաժարէի կրել Դաշնակցական անունը, որով զանազան գաւառներ, շարլատաններ, ձրիակերներ զինված մորթում, հարստահարում, ճնշում, թալանում են հային....

Այս այն հաւատը՝ թէ Դաշնակցութեան մէջ գտնվող մաքուր և գիտակից տարրը պէտք է կարողանայ կազմակերպութիւնը մաքրել արատաւոր և վնասակար տարրերից և այդպիսով փրկել խայտառակ կործանումից, ինչպէս ինձ այնպէս և շատերին ստիպում է դեռ մնալ մեր մաքառողի դիրքերում. Գալիք ընդհանուր ժողովից է կախված ամեն բան. Դաշնակցութեան համար միջին ճանապարհ չկայ. կամ արմատական վերանորոգում, կամ կործանում. Վերանորոգման պարագային ես դաշնակցութեան հաւատարիմ եմ, կործանման և նոյն կացութեան մէջ մնալու պարագային նրան բոլորովին ջնջելու ամենաեռանդուն կուսակիցը.

ՎԱՐ՝Օ

ՄՕՏԻԿ ԱՆՑԵԱԼԻՑ(*)

(Արտատպած «Մուրճ»էն)

Դրական փիլիսոփայութեան կամ պոզիտիվիզմի հայր Օգիւստ Կոնտ մարդկային մտաւոր զարգացման մէջ տեսնում էր իրար յաջորդող երեք դրութիւններ. աստուածաբանական, բնազանցական եւ գիտական: Մարդկութիւնը իր մտաւոր զարգացման երեխայական դրութեան մէջ, իր սեփական գործունէութեան նմանութեամբ, անձնաւորացնում էր եւ շրջապատող բնութեան երեւոյթները. աստուածներն եւ ոգիներն էին բոլոր երեւոյթների տնօրինողները. Մտաւոր դրութեան երկրորդ, աւելի զարգացած աստիճանը, բնազանցական, մետաֆիզիկականն է, երբ աստուածաբանական հէքիաթները այլեւս չեն գոհացնում մարդկային հարցասիրութիւնը, եւ աստուածների եւ ոգիների տեղ բռնում են վերացական նախապատճառներ ու մտացածին սկզբունքները: Դրան յաջորդում է աւելի հասուն, աւելի խոհուն մտաւոր դրութիւնը, երբ փորձը, ճիշտ ուսումնասիրութիւնը եւ իրերի բնական ընթացքի եւ ըէալ պայմանների նկատառութիւնը միացած առողջ խելքի հետ ստիպում են երեւոյթները քննել օբյեկտիւ, գիտական մտածողութեամբ.

Եթէ մտաւոր զարգացման երեք դրութիւններով չափենք հայերիս վերաբերմունքը դէպի մեզ շրջապատող երեւոյթները՝ մենք պէտք է համոզւենք որ մինչեւ 60ական թուականները մենք գտնւում էինք աստուածաբանական (թէօլոգիական) շրջանում, իսկ այնուհետեւ սկսեց բնազանցական (մետաֆիզիկական) շրջանը, որ տեւում է մինչեւ այսօր, իսկ երրորդ՝ գրական մտածողութեան շրջանը դեռ նոր-նոր է սկսում մեզանում:

Երբ վաթսունական թուականներին սկսեց զարգանալ հայերիս մէջ բնազանցական մտածողութիւնը՝ նրա նախորդ շրջանի քուրմերը ահագին վայնասուն ու թշնամանք բարձրացրին եւ ամէն կերպ աշխատեցին պահպանել իրանց դիրքերը նորերի յարձակումների դէմ. Սակայն այնուամենայնիւ ասպարէզը մնաց նորերին, որոնց մտածողութիւնը աւելի էր համապատասխանում հասարակութեան մտքի հասունութեան. Այդ մետաֆիզիկները շատ նոր գաղափարներ մտցրին մեր կեանքում, շատ փոխ վերցրած վերացական սկզբունքներ քարոզեցին. բնաւ նշանակութիւն չտալով, ինչպէս յատուկ է այդ տիպի մտածողներին, ոչ մեր կեանքի եւ ոչ մեր իրականութեան ուսումնասիրութեան. Այդպիսի ուսումնասիրութիւնը աւելորդ բան էր համարւում. չէ որ պատրաստի մտքեր, սերտած սկզբունքներ կիրառել աւելի հեշտ է, շաբլոն ձեւերով գործելը

(*) Ծ. Խ.—Այս յօդուածը մենք արտատպում ենք արտասահմանի հայ հասարակութեան ցոյց տալու թէ «Մուրճ»ի նման լուրջ ամսագիրը ինչ կարծիք ունի մեր յեղ. ծագման եւ յարատեւութեան մասին.

ամէն մի տափակութեան մատչելի է։ Եւ ահա գալիս են Նոր «եւրոպականացած» երիտասարդներ եւ իրանց սերտած դասիր ապլոմբով քարոզում. Նրանց կրկնում էին տեղական սեմինարիստները, իրանց խղճուկ մտաւոր պաշարը բոլորովին բաւական համարելով ամենաբարդ հասարակական-քաղաքական հարցերը միանգամից լուծելու համար։ Կեանքից, ժողովրդից եւ գիտութիւնից կտրուած այդ գաղափարախօսները ստեղծեցին մակերեւոյթասէր եւ մեծամիտ գրչուխների լեգիոններ։ Հին աստուածաբանական տիրացուների տեղը գրաւեցին աւելի յաւակնոտ եւ յանդուգն վերացական տիպի տիրացուներ, որոնք իրանք թերուս լինելով հանդերձ ժողովուրդը կրթելու եւ դաստիարակելու ձեռնարկեցին։ Ազատամտութիւնը դրանք հոմանիշ համարեցին մտքի ենիչերիութեան, քննադատութիւնը ծամածռութեան, առարկութեան դէմ առարկութիւն անելու մէջ տկարամիտ՝ դրանք դիմեցին դիմացինների մտքի խեղաթիւրման հայհոյանքների, անուանարկման եւ ստրկամտութիւնից ազատուած այդ վայրենիները ընկան մի այլ ձեւի ստրկամտութեան մէջ. հոտային-ամբոխային հոսանքներով տարուեցան այդ սնափառները։

Այն սակաւաթիւ անհատները, որոնք գրական մտածողութեան ներկայացուցիչներ կարող էին համարուել մեր դժբախտ իրականութեան մէջ, անզօր էին կռուելու այդ հոսանքների դէմ, որովհետեւ հասարակութեան մէջ չկար նրանց զօրավիգ մի շերտ. գիւղացիութիւնը՝ տգէտ, բանւորականութիւնը դեռ սաղմնային դրութեան մէջ, անկերպարան եւ անգիտակից, բուրժուազիան տգէտ եւ ամբողջապէս ստոր նիւթական հաշիւներին կուլ գնացած, ինտելիգենցիան կարիերիստ- [illegible] կացուած։

Գրական-հասարակական բեմի վըրայ մնացել էին կիսակիրթ սեմինարիստների բազմութիւն եւ վերացական սկզբունքներով տոգորուած մի քանի գլուխներ, որոնց մէջ մեր իրական կեանքը պատկերանում էր լոկ օտար դիտողների պրիզմայով, ուրիշ երկրներից փոխ վերցրած շաբլոն հասկացողութիւններով։ Գիտական մտածողութեամբ, անկախօրէն, ինքնուրոյնաբար ուսումնասիրել շրջապատը իր առանձնայատուկ պայմաններով եւ դրա համեմատ որոշումներ, ծրագրներ, կազմել՝ անընդունակ էր հայ մտաւորականութիւնը կամ աւելի ճիշդը՝ անպատրաստ էր։

Կեանքից կտրուած վերացական գաղափարներով տարուած այդ մտաւորականութիւնը չէր կարող չազդուել եւրոպական նացիոնալիզմից, որ վաթսունական թուականներին իր արտայայտութեան գագաթնակէտին էր հասել։ Եւ ահա մեզանում հին սերունդի ազգային-եկեղեցական պահպանողականութեան զգոյշ հայրենասիրութեան տեղը բռնում է Նոր «ազգային-ժողովրդական» նացիոնալիզմը իր ազատասէր, ագրեսիւ տակտիկայով։ Սկսվում է ժողովրդի վերին շերտերում Նոր խմորում. Դրականութեան մէջ Դամառ-Քաթիպան եւ Րաֆֆին այդ Նոր ուղղութեան ամենատիպիկ արտայայտիչներն էին։

Բնազանցական-ռոմանտիկ հողի վրայ հիմնուած ազգային ձգտումները քարոզւում էին եւ մեր դպրոցներում. Այդ քարոզների սերմերը ընկնում էին պարարտ հողի վրայ. Այդպիսով Դամառ-Քաթիպան իր «ազգային տաղ երգերով» Րաֆֆին իր վէպերով ազգայնական զգացմունքը մեր մէջ հասցրին ամենածայրայեղ բորբոքման. Բոլորը երգում էին հայ բենաւէր բանաստեղծի ռազմական երգերը, բոլորը ոգեւորւում Րաֆֆի վէպերի դաւադիր-ապստամբների առասպելական քաջագործութիւններով։ Մաքուր, անփորձ եւ գաղափարական երիտասարդութիւնը բնականաբար ձգտեց կեանքի մէջ իրագործել իրան ոգեւորող այդ երազները։ Դա մասսայական գոնկիխոտութեան մի շրջան էր, գոնկիխո- [illegible] ըմբռնողութեամբ. կատարեալ արհամարհանք դէպի իրական կեանքը եւ առողջ դատողութիւնը մի կողմից եւ խիզախ անձնազոհութիւն միւս կողմից։

Բուլղարիայի ապստամբութիւնը միայն իւղ աւելացրեց բորբոքուած բոցի մէջ եւ ազգասիրական տենչով ոգեւորուած երիտասարդութեան թըւում էր թէ բաւական է միայն բուռն ցանկութիւն եւ անձնազոհութիւն՝ «Հայաստանը ազատելու համար»։ Իսկ թէ ինչ է ներկայացնում այդ Հայաստանը, ինչ առանձնայատուկ պայմաններ եւ հանգամանքներ կան, որոնք հիմնովին կարող են փոխել գործելու եղանակը, դարդակ եւ «սուրբ գործը» ձգձգող մանրամասնութիւն էր համարւում. աւելի կարեւոր էր համարւում որ Պետերբուրգի ուսանողութիւնը ազգային զգացմունքը բորբոքող բրօշիւրներ հրատարակի եւ տարածէ հայ ժողովրդի մէջ. Նրան այն մտքով կրթելով թէ պէտք է միայն հետեւիլ բուլղար ապստամբների օրինակներին որ ամէն բան իրագործուի։ Աւելի կարեւոր էր համարւում որ Կուկունեանը Պետերբուրգում մի մեծ եւ փառաւոր դրօշակ կարել տայ պատշաճ խօսքերով ասեղնագործուած, քան գրպանում իր գնալու երկրի մի կտոր քարտէզ ունենայ եւ իր գլխում սակաւիկ վիճակագրութիւն եւ այլ տեղեկութիւններ: Եւ պէտք էր տեսնել թէ ինչ ոգեւորութեամբ էր ընդունում Շիրակի հայ ժողովուրդը Կուկունեանին իր խմբով. Պէտք էր տեսնել թէ ինչ սուրբ միամտութեամբ ժողովուրդը՝ այդ մեծ երեխան՝ բերում էր իր ունեցածը, իր զաւակներին՝ «հայրենիքի ազատութեան» խարոյկի համար. Մի տարերային հոսանք էր ստեղծուել եւ նրա դէմ արդէն ուշ էր լռեցնող միջոցներ ձեռք առնել։ Մինչ այդ երկրում գործող «արմենականները» ու «հնչակեանները» նոյն գոնկիխոտական տակտիկայով էին կռւում եւ մեծ երեխայ՝ հաւատացող ժողովուրդին այնպէս էին հասկացրել որ «փթած, ուժասպառ Թուրքիայի» դէմ բաւական են մի քանի խիզախ յեղափոխական հայերի ապստամբական փորձեր [illegible] տապալուի բռնութիւնը, միջամտի Եւրոպան եւ այլն եւն։ Ինչպէս տեսնում էք այդ յեղափոխականները անկեղծ մոլորուած շարունակում էին կեանքի մէջ այն, ինչ տարիներ շարունակ կատարել էր մեր գրականութիւնը իր բնազանցական-երեւակայական շրջանում, երբէք գործ չունենալով ճիշտ ուսումնասիրութիւնների, իրական պայմանների ճշգրիտ ըմբռնողութեան, գրական մտածողութեան հետ։ Դրանք բնաւ նշանակութիւն չէին տալիս նոյն երկրում ապրող ուրիշ ցեղերի բանելիք դիրքին առ ոչինչ էին համարում Օսմանեան բանակն էլ, որին հազիւ կարողացաւ յաղթահարել ռուսաց կէս միլիոն զօրքը, առ ոչինչ էր համարւում թուրք ժողովուրդն էլ, քուրդն էլ։ Բոլորը բոլո՛ր ոչինչ մի խումբ իդէալիստ գոնկիխոտների առջեւ։ Չէ նպատակը սուրբ էր. մի՞թէ աշխարհում վերջ ի վերջոյ բարին չէ յաղթում չարին։ Այդպիսի միամիտ հաւատով էր ոգեւորուած երիտասարդութիւնը

Պէտք է նկատել որ այդ գրական ազդեցութիւնից մի կողմ կանգած բուրժուազիան, գիւղացիութիւնը եւ «ստարըյած» ինտելիգենցիան բաւական անտարբեր, նոյն իսկ թերահաւատութեամբ էին վերաբերւում այդ շարժման — Կատարեալ Սանչօ-Պանսօներ..

Ճիշտ է, ութսունական թուականի վերջերում (1887 թ.) Մոսկուայի ուսանողական մի փոքրիկ շրջանում հիմք դրուեց մի Նոր հոսանքի, որի նպատակն էր «նախօրօք օբյեկտիւ կերպով ուսումնասիրել Թիւրքաց Հայաստանը իր բոլոր առանձնայատուկ պայմաններով եւ ապա միայն որոշել գործելու եղանակը»։ Ճիշտ է, նոյն իսկ փորձեր եղան այդ ուղղութեամբ, եւ այդ փոքրիկ շրջանի մի ճիւղը բացուեց նաեւ Թիֆլիզում 1890 թըւականին. սակայն ընդհանուր ազգային ոգեւորութեան հոսանքը այնքան բուռն էր ու տարերային, որ այդ փոքրիկ շրջանի մէջ ներս խուժած երիտասարդութեան մի ստուար բազմութիւն թոյլ ընդդիմադրութիւն գտնելով աւերեց այդ ձեռնարկութիւնը իր սաղմնային դրութեան մէջ եւ [illegible] տրամադրութեան համապատասխան կերպարանք տուաւ գործին. ստեղծուեց «Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը» իր «կենտրոնով»։ Կարճ ժամանակամիջոցում նրա հսկայական ցանցը ծածկեց հայութեան բոլոր վայրերը։ Նախապատրաստական շրջանը այնքան առաջ էր գնացել, «երկրի» մէջ այնքան այդ կազմակերպութիւնը կապեր ունէր որ

ԹՈՒՐՔՕ-ՔՐԴԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

1880—1905

(Նիւթեր հայոց նորագոյն պատմութիւնից)

III

(Շար. Նախ. թիւից)

Այդ ժամանակ այնտեղ մենք հաւաքուած տեսանք բազմաթիւ քրդ աղաներ և բէգեր երկրի ամեն կողմից, և այնքան գիւղում մի արտասովոր շարժում ու եռանդոտ կեանք կար։ Կոնսուլը, ցանկանալով իմանալ թէ դրանք ո՞վքեր էին եւ ինչո՞ւ համար եկել էին այնտեղ, մահմանդարից հարցրեց այդ մասին—դրանք աշիրաթների պետերն են, պատասխանեց նա, և եկել են Սիւլէյմանիյէից, Ամադիայից. Ուրմիայից, Պօհթանից, Սասունի լեռներից, Սղերդից, Մուշից Արաղայից. Վանայ վիլայէթից և պարսկական Քրդստանից՝ իրենց մեծարանքը մատուցանելու Շէյխին, Մեքքայից վերադառնալուն առթիւ եւ ստանալուն Ս. Մարգարէի գերեզմանից նրա բերած օրհնութիւնը։

—Դրանք բոլորը, ինչպէս կարող եղան իմանալ Շէյխի վերադարձի լուրը. քանի որ այստեղ հեռագրատուն չկայ, հարցրեց կոնսուլը։

—Կ. Պօլսից Շէյխը ուրոյն-ուրոյն նրանց հեռագրով յայտնել էր թէ ե՞րբ կը ժամանէ այստեղ.

—Այդ տարբեր ցեղերի պատկանող քրդերը բոլորն էլ միեւնոյն լեզուո՞վ են խօսում, թէ տարբեր լեզուներ ունեն։

—Այո՛, միեւնոյն քրդերէն լեզուն են գործածում նրանք, քանզի նախ որ բոլորն էլ կուռմանջի են եւ յետոյ ամենքն էլ սիւննի իսլամ։ Կան Զազա կոչուած քրդեր ալ, բայց նըրանց լեզուն տարբեր է եւ նրանցից եկած ալ չեն այստեղ, վասնզի անոնք մեզանից չեն եւ Շէյխի իշխանութեանը չեն հպատակւում։

— Նրանք ո՞րտեղ են բնակւած։

— Դիարբէքիրի կողմերում։

— Բայց այս բազմաթիւ հիւրերի ներկայութիւնը պէտք է թանգ նստի ձեր Շէյխին, նկատեց անգլիացին, այնպէս չէ՞.

— Այո՛, սակայն այդ ոչ մի ծանրութիւն չէ մեր Շէյխին համար քանզի նախ որ նա շատ հարուստ է, օրինակ ամբողջ Հէրի ընդարձակ գաւառի մէջ կատարուած ազնիւ ծխախոտի մշակութեան բոլոր արդիւնքը Շէյխի գանձարանն է մտնում և մինչեւ ցարդ Պոլսոյ Փռանկների Ռէժի կոչուած մոնոպոլիայի ընկերութիւնը որ պետական հաստատուած ալ է, շնորհիւ մեր մեծ Սուլթանին չկարողացաւ կորզել նրանից այդ հինաւուրց իրաւունքը, վասնզի Սուլթանը մեր Շէյխին շատ է սիրում և երբեմն թանկագին ընծաներ ուղարկում է նրան։ Ցետոյ այս ալ կայ որ այս բոլոր այցելու հիւրերը մեծամեծ ընծաներով են եկած այստեղ. ոչխար ձի, ալժէքաւոր շալեր գորգեր եւ դրամ բերած են նրանք Շէյխին նուէր։

Բանից դուրս եկաւ որ Շէյխը իսկապէս մեծ հարստութեան տէր պէտք է եղած լինի և թէ հետեւաբար, նա կարող էր ո և է նպատակներն ու դիտաւորութիւնները դիւրաւ էլ գործ դնել, վայելելով միեւնոյն ատեն այդքան մեծ հեղինակութիւն և ժողովրդականութիւն քրդական աշխարհում։

Դ.

Երբ տուն վերադարձանք հիւպատոսը նորից իսկոյն գրի առաւ իր բոլոր տեսածն ու լսածը, իւր տեղեկագրի նիւթ պատրաստելու համար։ Կէսօրուայ ճաշից յետոյ (մեզ տուեցին քրդական համեղ կերակուրներ, ձիւնի պէս սպիտակ լաւաշ հաց. արմաւով պատրաստած մի շատ ճաշակաւոր քաղցրաւէնի, ապուխտ—մածնաջուր—և առատ պտուղներ)։ Կոնսուլը փափաք յայտնեց փոխադարձ այցելութեան գնալ Շէյխին, ուստի թարգման Սէյիդը եկաւ նրան առաջնորդելու. մենք էլ հետեւելով բարձրացանք երկրորդ յարկը և մը

հնարաւոր եղաւ 1893 Թուականի ամառուայ ընթացքում վերջնականապէս ձեւակերպել այդ կուսակցութիւնը, որ հանդիսացաւ իբրեւ արտայայտիչ տիրող ազգային—ռոմանտիկ արամադրութեան ։ Յաջորդ տարիները իր ամբողջ տարիկայով նա կարծես ձգտում էր հերոսական մի շարք ջանքերով կեանքի մէջ իրագործել Գամառ-Քաթիպայի եւ Րաֆֆիի երեւակայած կռիւը Թրքական լուծի դէմ. Այդ յեղափոխական ռոմանտիզմը գոյց ունեցաւ եւ իր լաւ կողմերը. որոշ չափով մորալ օգուտներ էլ տուաւ, սակայն հապճեպով սկսուած անհաւասար կռւում՝ հայ ժողովրդի իրական ոյժը Թիւրքաց Հայաստանում միանգամայն չէզոքացրուեց եւ զէրօի հասցրուեց հայի Թուական եւ տնտեսական գերիշխող վիճակը հենց այն վիլայէթներում, որոնցից պէտք է կազմուած լինէր «հայկական ինքնավարութիւնը»

Ցիասկօն այժմ ակներեւ է. քննենք պատճառները.

(Շարունակելի)

ՎԵՑ ԱՄԻՍ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

(Տպաւորութիւններ)

(Շար. նախորդ թիւին եւ վ՚րջ)

«Ապաշներդի մասին կարծօրէն խօսելուց յետոյ սկսում եմ ուղղակի թեթեւ վարքի կանանցից։ Նախ այն պատճառով որ աւելի լաւ եմ համարում առաջ պարիզեան կեանքի վատ կողմերը ներկայացնել, որոնք ի հարկէ արդիւնք են ներկայ ընկերական պայմանների, և ապա լաւ կողմերին ընթերցողներիս կազդուրիչ տպաւորութեան տակ թողնելու համար, երկրորդ՝ որ այդ կիները սերտ յարաբերութեան մէջ են թէ ապաշների և թէ բոլոր այն թափառաշրջիկների հետ որոնք Պարիզի կեանքը տակնուվրայ են անում իրենց տխրագործութիւններով.

Թեթեւ վարքի կանայք Պարիզում անթիւ և անհամար են, հանդիպում են հարիւր հազարների և գտնվում են ընկերային պէսպէս կայութիւնների մէջ. Ամենաստորին կաֆէներից, կաբարէներից է սկսած մինչեւ ամենաքարձր կաֆէներ լիքն են թեթեւ վարքի տէր կանանցով. Բացի այդ բուլվարները, փողոցները վխտում են նոյնպէս այդ տեսակ կանանցով, որոնք աչքի են ընկնում իրենց փոթորկային գնացքով, մարմնի հեշտաբորբոք մասերի արտակարգ շարժումներով և զգեստներով. Մի խօսքով դրանք իրենց մարմինը իբ եւ ծախու ապրանք մէջ տեղ են դնում որին կարելի է բաց և իբր թէ հրապուրիչ կերպով ի հարկէ իրենց գները համապատասխանում են հասարակ գործաւորի և խղճուկ ուսանողների և միլիոնների թագաւորների ու արքայազուների գրպանին. Անթիւ և անհամար կարգի կոնսէրները, վարիէտէ թատրոնները, ալ-ֆոլի բերժեր, Մուլէն րուժ, Պարիզիանա, Օլիմպիա եւն, մեծ թատրոնները պարերի համար յատուկ ստեղծված սրահները լիքն են այդ տեսակի կանանցով որ հագված յուզված սկսած 14 տարեկանից մինչեւ յիսուն տարեկանը սուրալով, հրճելով կանաչան նշաններով որսեր են փնտռում իրենց անընդատակ անզգայ կեանքը քարշ տալու համար. Մի խօսքով ուր ուզում ես մտիր—Լուզէյ, թատրոն, կաֆէ, պանդոկ, փողոց պարիզեան կոկոտից ազատ չես մնայ, նա երեւան կը գայ կարծես համեստութեան քօղով ծածկված պարիզեան ամոնացած քաղաքացուհու հանգիստը վրդովելու, սիրտը տրաքացնելու համար…

Կարծում եմ որ վաղեմի Աթէնքը, Հռոմը, Բաբելոնը իր տաճարներն իսկ ազատ կանանց յուցարավայրն էին, չեն կարող մրցել ներկայ Պարիզի հետ Պարիզեան, ինչպէս և բոլոր մեծ քաղաքների—ինչպէս Լոնտոն, Վիէննա, Բեռլին, Հռոմ, թեթեւ վարքի տէր կանայք գործնականապէս ներկայ անուսնական դրութեան փոփոխութեան են գիմում անզգալաբար… Ինչուշտ հեռու չէ այն ժամանակը որ Պարիզում թեթեւ վարքի տէր կանանց թիւը ոչ միայն կը հաւասարվի պատուաւոր կանանց թւին, այլեւ կանցնի եթէ ընկերական պայմանները չը փոխվեն պարիզուհուն չը գնեն այն կացութեան մէջ որ նա ստիպված չը լինի ինք վաճառման դիմել զինքը կամ իւրայինները պահելու համար…

Սարսռեցուցիչ տպաւորութիւն է թողում փոքրիկ աղջիկների ինքնավաճառումը.

Նոր եկած օրերս մի Կովկասցի ընկերավարականի հետ գնացինք մեծ բուլվարները զբօսնելու. ես անգիտակ էի թէ թէ նա ինձ տանում էր մի արտակարգ երեւոյթ ցոյց տալու. Կանգնեցինք մի շքեղ ակնավաճառանոցի դիմաց. ես դիտում էի ակնեղէնների չւարեցնող հարստութիւնը. Յանկարծ զգացի որ բութ մատի ծայրով հրեցին ինձ. Թիքվում եմ այդ կողմը, շատ քիչ հեռու կանգնած է մի մօտ յիսուն տարեկան սեւազգեստ կին մի փոքրիկ աղջկայ հետ. Աւրիշ մարդ չկար. Ուշադրութիւն չեմ դարձնում. շարունակում եմ դիտել ադամանդները. կրկին զգում եմ նոյն հարուածը և տեսնում որ կինը արդէն մօտեցել է և աղտոտ ժպիտը երեսին. առաջարկում է ինձ իր հետ գտնվող երեխային….

Գարշանքս և կատաղութիւնս սոսկալի է և ես յայտնում եմ այդ որքան կարելի է ինձ զսպելով.

—Մի՛ քարկանաք պարոն. նա երեխա չէ… շօշափեցէք. տեսէք ինչ ոլաւ կազմակերպված է. Ու մատաղահաս զոհը մօտենում է իր հասունութեան մեզէն վըկայականը առաջ ուղղելով.

Ես շանթահարվածի պէս ետ եմ քաշվում ու մօտենում ռօգխալիստ ընկերոջս յուզված և գարշանքով յայտնում իմ զըզւանքը.

—Այս ներկայ քաղաքակըրթութեան և ընկերական պայմանները միայն կարող են ստեղծել այդ…. դա առաջինը չէ. դրապէս շատ շատերը կան. տխուր դէմքը, հասուն քօկոտի բոլոր նշանները կային….

—Այս արդէն չափից աւելի է… այս դրութեան հասած մի ժողովուրդ ի՞նչ ապագայ կարող է ունենալ….

Մտածում եմ ես և յոռետեսութիւնս Ֆրանսայի ապագայի մասին ամրապնդվում է… բարեբախտաբար վերջերը փարատվելու համար.

ՎԱՐԴՕ

(Շարունակելի)

ԹԱՒՐԻԶԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ(*)

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ!

Ամենին յայտնի է այն զազրելի եղեռնագործութիւնը, որ տեղի ունեցաւ մի քանի օր առաջ մեր բոլորիս ներկայութեամբ ։

Ենիչերիտկան մի արարք էր դա,

Ծ. Խ —Այս կոչը հրատարակված է դաշնակցականների ձեռքով հնչակեան գործիչի սպանութեան առթիւ ։

տանք մի շքեղ կահաւորուած օդայ որ Շէյխի առանձնասենեակն էր։ Նա այնտեղ մենակ նստած էր մի դիւանի վրայ, իսկ կոնսուլի և մեզ համար աթոռներ էին դրուած ։ Ժպտագին և յոյժ քաղաքավարի կերպով նա վեր բարձրացաւ և սիրալիր կերպով ընդունեց մեզ ամենքիս ։ Երկու թարգմանները սկսեցին իրանց պաշտօնը կատարել հաղորդելով խօսակցութիւնը իրանց պետերին ։ Սովորական աւուր պատշաճի խօսքերից յետոյ հիւպատոսը յայտնելով իր խորին շնորհակալութիւնը վասն սիրալիր ընդունելութեան եւ սրտագին տեսակցութեան ու շքեղ հիւրընկալութեան, թոյլտուութիւն խնդրեց բացատրելու նրան թէ ինքը ինչո՞ւ համար եկել էր Շէմզդինան։ Շէյխը հրաւիրեց նրան խօսելու, յայտնելով թէ ինքը շատ ուրախ պիտի լինէր լսել կոնսուլի անելիքը և յօժարակամ նրան ամեն բաւականութիւն պիտի ընծայէր։ Այս խօսքի վրայ կոնսուլը իր Թարգմանի ձեռքից մի խոշորածալ պահարան առնելով մէջից մի

մեծագիր թուղթ հանեց ու ոտքի ելնելով Շէյխին մատուցեց։ Այդ նրա Վանայ հիւպատոս կարգած լինելուն Սուլթանի կողմից գրուած Ֆէրմանն էր, զոր ծերուկ կրօնապետը նմանապէս ոտքի կանգնելով ընդունեց նրա ձեռքից բաց արեց եւ համբուրելով ճակատին տարեց, յետոյ տուեց Թարգման Ալյիզին որ կարդալով պարունակութիւնը նրան հաղորդէ ։ Ամէնքս էլ նորից նստանք տեղերս և հրովարտակի ընթերցումը և Թարգմանօրէն բովանդակութեան հաղորդումը կատարուեց եւ թուղթը վերադարձուեց կոնսուլին ։

Հիւպատոսը այն ատեն սկսեց բացատրել թէ Անգլիական մեծ ազգը եւ զօրեղ պետութիւնը շատ դարերից ի վեր Օսմանեան փառապանծ տէրութեան հետ բարեկամական անխզելի կապերով կապուած լինելով փոխադարձաբար միշտ մտահոգութիւն ունեցած է Թուրքիոյ ամբողջութեան պահպանութեանը մասին եւ մեծամեծ զոհողութիւններ էլ յանձն առած է անցեալում ի պահանջել հարկին իր

բարեկամութիւնը Օսմանեան Սուլթաններին բանիւ եւ արդեամբ ցոյց տալու եւ ապացուցանելու ։ Ծանօթ է որ Թուրքիան ունի մեծ եւ հզօր թշնամիներ, որոնք միշտ առիթների են ման գալիս նրան ճնշելու եւ տիրանալու, այդպիսի ցանկալի առիթներ են նրանց համար Օսմանեան երկրի որ եւ է մասի մէջ պատահած ապստամբութեան խլրտումները եւ շարժումները։ Ահա այդ կարգի աննախորդ դէպքերի տեղի չտալու համար, ամեն ճշմարիտ հպատակ օսմանցու նուիրական պարտականութիւնն է հսկել եւ աշխատել. մանաւանդ Շէյխի նման բարձր դիրք եւ մեծ հեղինակութիւն ունեցող անձանց համար դա մի սուրբ իրաւունք է։ Սուլթանը գնահատելով Անգլիոյ կառավարութեան հինաւուրց մեծ բարեկամութիւնը բարեհաճել է թոյլ տալ հիւպատոսարաններ հաստատել կայսրութեան բոլոր կարեւոր կենտրոններում, որպէսզի նրանք էլ օգնեն ամեն կերպով անկարգութեանց առաջն առնելու, երբ պատահեն. հե

տեւաբար ինքն էլ որպէս Անգլիական կոնսուլ Վանայ վիլայաթի եւ շրջակայ երկիրների, լսելով որ Հաքիարիում քրդերը մի ինչ որ խլրտումների ու շարժմանց մէջ են, ըստ իր պարտականութեան փութացել է զեկուցանել Պոլսոյ մեծ դեսպանին, որի հրամանով ու հրահանգով ինքը եկել է այժմ խնդրոյն մօտից ծանօթանալու, եւ որովհետեւ առանց մեծ Շէյխի գիտութեան ու հրամանին այդ ընդարձակ երկրում ոչ մի այդպէս բան չի կարող պատահել, հարկ է եղել ուղղակի դիմելու նրան՝ լիակատար տեղեկութիւնստանալու համար, որպէսզի ինքն էլ ըստ այնմ տեղեկացնէ Պոլիս մեծ դեսպանին ։

Այս երկար ճառին ուշիուշով ունկնդրելուց յետոյ Շէյխը ինքզինքը հաւաքեց եւ պատրաստեց պատասխանելու ։

(Շարունակելի)

որին հանդուրժել չի կարող ո՛չ մի խղճամիտ քաղաքացի։

Դարձեա՞լ համբերենք, դարձեա՞լ հիւրընկալենք ենիչերիներին՝ իրենց ղեկավարներով, որոնք, յանուն Ս. Գործի, չարագործում են մեր համբերութիւնը եւ անտարբերութիւնը, եւ սպառնում անբարոյականացնել մեր մթնոլորտը։

Փորձուած եղեռն. եղակի իւր տեսակի մէջ, շշմեցնող էր հանդուրժել ի տես այդօրինակ վայրագութիւնների՝ նշանակում է թոյլ տալ դրանց կրկնութիւնը, նշանակում է մեր ձեռքով մեզ աղէտի ենթարկել, վերջապէս նշանակում է մեր միջավայրը անբարոյականացնել։

Մենք՝ Թաւրիզի երիտասարդներս, նախանձախնդիր մեր հասարակութեան բարօրութեան, պարտք ենք համարում ասպարէզ գալ եւ ներկայ կոչով յայտարարել հասարակութեան բոլոր խաւերին անխտիր. բոյկոտի ենթարկել եղբայրասպաններին եւ այն բոլորը, ինչ որ բղխում է սրանցից։

Առաջարկում ենք.

1.) Խզել ամեն մի յարաբերութիւն այդ ոճրագործների հետ.

2.) Չյաճախել ո՛չ նրանց ներկայացումները եւ ո՛չ դասախօսութիւնները։

3.) Զրկել նրանց հասարակական հիմնարկութիւնների ղեկավարութիւնից (ուսմ. գրադ. ընթերց եւ այլն)։ 4) Չօժանդակել ո՛չ նիւթապէս եւ ո՛չ բարոյապէս։— Ա՛յս կերպ միայն կարելի է վրէժխնդիր լինել մեր անդորրութիւնը խանգարող ենիչերիներից, ի պատիժ բարոյական ա՛յն նսեմացման, որին ենթարկեցինք մենք Թաւրիզցիներս։

Մեր վերջին խօսքն է՝ բոյկո՛տ, եւ միշտ բո՛յկոտ գառան մորթ կրող այդ գայլերին. Բաւական է որքան համբերեցինք։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

Թաւրիզ 1906 Մայիս 2

ԿԸ ԶԱՐՄԱՆԱՆՔ

Անցեալ անգամ «Շարժում»ի մէջ կարդացինք որ Վանայի մէջ գոյութիւն ունի Դաշնակ. լիազոր մը պ. Կ. Կոմիտէի կողմէն ու վերջն ալ հասկցանք որ այդ լիազորը երկրի մէջ եղած ատեն բոլորովին հակառակ եղած է ոչ միայն լիազորներու այլ նոյն իսկ պահանջած է որ «Ընդհ. ժողովն» ալ իրաւունք չունենայ խառնուելու ո և է տեղի մը տեղական գործերուն։ Տեղական մարմիններուն համար այդչափ լայն ինքնուրոյն պահանջող մէկը ի՞նչպէս համաձայներ է լիազոր մը դառնալ և Վանայի ընկերներէն շատ մը մարդիկներ վռնտել կազմակերպութենէն արժանանալով Թագորդ թափթփուկներու ծափահարութեանց. Արդեօք պալք. պաշտօնական շրջանակները այնքան վարակիչ են որ քանի մը ամսուան մէջ կրնան կործանարար ազդեցութիւն ունենալ երկրէն բողոքի ճիչեր բարձրացնողներուն վրայ ալ. միայն կը բաւէ որ իրնան Պուլկարիա կամ ուրիշ վայր մը և իրենց ապրուստի միջոցը ապահովեն կազմակերպութեան հաշուով։

ԴԻՏՈՂ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նկարիչ Ֆէթֆաճեանի Անիի աւերակների գունաւոր եւ գեղեցիկ ալբոմները եւ փոստ քարտերը մեծ քանակութեամբ ծախւում են Վիէննայում պ. Գ. Ամատունու մօտ։

Ալբոմի գինը, փոստի ծախքով, 3 քրոն է, իսկ փոստ կարտերի հատը փոստի ծախքով 20 հելլէր։

Պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէին.

Գ. Ամատունի

Ստ. Րուփլը Կաս Թիւ 3 դիր 32.

ՎԻԷՆՆԱ

ՏՈՒՄԱՆ ԵՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՏԻԺԸ

Տուման հետեւեալ օրէնքնիլը քուէարկած է մահուան պատժի մասին. յօդ. 1. Մահուան պատիժը կը ջնջուի։

2. Ամէն պարագաներու մէջ որ ներկայ օրէնքներու համաձայն մահուան պատիժ կը նախատեսուի, այդ պատժին փոխարէն կը տրուի հետեւող աւելի մեղմ պատիժը։

Այս օրէնքը քուէարկելէն առաջ արդարադատութեան նախարարը իր նստած տեղէն յայտարարած է թէ Ռուսիոյ մէջ անկարելի է մահուան պատիժը վերցնել։ Ատկէ վերջը խօսքը կը պատկանէր զինուորական գլխաւոր դատախազին, որը պատերազմական նախարարի կողմէն նոյն միտքը պիտի արտայայտէր։ Սակայն անոր ամպիոն ելած վայրկեանին հետեւեալ կոչերը դիմաւորեցին զայն։ «Դահիճ, Մարդասպան, դուրս...»

Հետզհետէ աղմուկը սաստկանալուն պատճառով նախագահը ստիպուեր է նիստը փակել. Բոլոր նախարարները կը հեռանան ժողովարանէն։

Պէտք է նկատի ունենալ թէ Տումայի քուէարկած օրէնքը մահուան պատիժը կը վերջացնէ թէ քաղաքացիական, թէ զինուորական դատավարութիւններու վերաբերմամբ, ինչպէս եւ պատերազմական դրութեան մէջ։

Ուրեմն ինչպէս կը տեսնանք Տումանն նախ կը շարունակէ իր օրէնսդրական գործունէութիւնը որ գրեթէ տրամագծօրէն հակառակ են բռնակալ ռէժիմի մը ստեղծած եւ մինչեւ օրս գործադրուած օրէնքներուն, եւ թէ կը շարունակէ արհամարել եւ հալածել առանց իրեն հաւանութեանը ընտրուած եւ իր քօնթրօլին չենթարկուող նախարարութիւնը։

Կասկածողներ եւ վախցողներ կան որ առաջին Տուման իր առաջին համագումարումէն վերջը պիտի լմննայ, եւ միայն պատմութեան մէջ իր նիստերուն ըմբոստ յիշատակը պիտի թողու, որով եւ ռուսական բռնակալ միապետութիւնը եւ պիւրոքրասին պիտի յարատեւեն իրենց աւերիչ եւ կաշկանդիչ գոյութիւնը։

Ոչ ոք չը կրնար հաւատալ թէ Ռոմանովներուն ներկայ ներկայացուցիչը կարենայ երկար յամառիլ։ Անկարելի է որ այնքան կարճատես ըլլայ որ չը հասկնայ թէ առանց զիջումի ամբողջ Թագաւորական տան գոյութիւնը եւ յարատեւութիւնը վտանգի պիտի ենթարկուի Ռուսիան էն քիչը գոնէ առայժմ սահմանադրական միապետութիւն մը պիտի ըլլայ. ժողովուրդին բոլոր խաւերը առ բաղձանքին հասնելու համար ամեն զոհողութեան պատրաստ կերեւին եւ կը յամառին առնել այն ինչ որ նման միապետութիւն չի ուզեր տալ։

Կ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Յունիս 21ին Պոլսէն կը հեռագրեն հետեւեալը. Հայոց պատրիարք Օրմանեան իր գրաւոր հրաժարականը ներկայացուցած է Սուլթանին, յայտարարելով որ ինք զուր ջանքեր թափած է քանի մը խնդիրներ լուծելու, որոնք շատ կը շահագրգռեն հայ ժողովուրդը և որոնք են Սկիւտարի որբանոցի, քանի մը ուսումնարաններու օրինական հաստատման, խառն ժողովին նոր ընտրութեան և վերջապէս Պոլսոյ և ամբողջ Թուրքիոյ հայերուն հանդէպ կատարուած բռնութիւնները. Սուլթանը գոհացուցած է միայն յայտարարելով որ պատրիարքը կը վայելէ Սուլթանին վստահութիւնը և կուզէ որ ան մնայ պատրիարք. Պալատի և Բ. Դրան կողմէն պատրիարքին եղած դիմումները միայն վերոյիշեալ յայտարարութիւնը կը պարունակեն. Հայ հոգեւորականութիւնը շատ գրգռուած է և կը յայտարարէ որ ներկայ պարագաներու մէջ պատրիարքին և հոգեւորականութեան դերը շատ չնչին է. Հայկական շարժումէ կը վախցուի։

—Կառավարութիւնը Վանի և Պայազիտի իշխանութեանց հրամայած է վերջ տալ քրդական նոր և տարօրինակ աղանդի մը հետեւորդներու գործունէութեան. այդ աղանդը կը կոչուի աւլայեանի. Այդ աղանդաւորները գիշերները կը հաւաքուին դիւղերուն հրապարակներու վրայ բոլորովին մերկ և կըսկսին շուներու պէս ոռնալ. Առանցմէ խաբուած հայ կիներ և աղջիկներ առեւանգուած և կամ սպանուած են։

ՌՈՒՍԻԱ

Յունիս 20 Պոլսէն կը հեռագրեն հետեւեալը. Ռուսական ամենամեծ նաւերէն մին Զաւ.փ հասնելով Պոլիս շատ գէշ լուրեր բերած է Օտեսայէն. Այդ շոգենաւը փոստային ծառայութիւն կընէ բայց այս անգամ չէ կրցած փոստան առնել. Որովհետեւ իր ծառայողները գործադուլ ըրած էին, անոնց տեղը զինուորներ առնուած էին. Սակայն հոս այս նաւաստները ցամաք իջեցուցին ու որովհետեւ ըմբոստացած ուզեր են մեքենաները կործանել։

— 21 յունիսին Պետերբուրգէն կը հեռագրեն թէ՝ մեծ իշխան Նիքոլա Նիքոլաեւիչ թիկնապահ զօրքերու հրամանատարը հրամայած է խիստ քննութիւններ կատարել ըմբոստացող գընդին մեղաւոր զինուորները գտնելու համար, որպէսզի զինուորական ատեանի յանձնուին. Պաշտօնական յայտարարութիւնով մը կը հերքուի Բէլզօսթոքի տեղական իշխանութեանց վրայ բարդուած մեղադրանքը հրէաներու կոտորածի առթիւ, և դրդապատճառ կը նկատուին յեղափոխական կազմակերպութիւնները։

— Կը պնդեն որ նախկին երկրագործութեան նախարար Երմոլովի, այժմ պետական խորհուրդի անդամ, պիտի յանձնարարուի նոր նախարարութիւն կազմել. Երմոլով ազատական է, և իբր թէ այդ բանակցութեան մտած է Տումային հետ իրեն պաշտօնակիցներ ընտրելու համար։

— Վոլգա գետին վրայ կառավարական շոգենաւ մը գերի բռնուած է զինուած հրոսախմբէ մը։

ՖՐԱՆՍԱ

Ժորէս քանի մը երեսփոխաններու հետ երեսփոխանական ժողովին մահուան պատիժը փոխելու օրինագիծ մը ներկայացուցած է։

— Գլխաւոր դատախազը՝ Պօտուէն բարձրագոյն դատարանէն որ Տրէյֆուսին խնդիրը կը վերաքննէ, խնդրած է Ռէնի դատավճիռը բեկանել և այդ դատին բոլորովին վերջ տալ. Նախկին հազարապետ Էկստերհազի «Լիբր բարոլ» թերթին մէջ յայտարարած է որ մեղադրութեան հիմնակազմող Պօրտրօն ինք գրած է սպայակոյտի գլխաւորներուն հրամանով։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

21 յունիսին Ցիւրիխէն կը հեռագրեն թէ անցեալ դեկտեմբերին անիշխանականներուն դէմ քուէարկուած օրէնքը գործադրութեան մէջ մտաւ. Այդ օրէնքը մինչեւ հիմայ եղածներէն խիստ է. Ընկերավարականները կուզէին այդ օրէնքը ջնջել տալ ռէֆէրանդումով, բայց չեն կրցած պէտք եղած 30000 ստորագրութիւնը ժողովել։

—o—

Печатница на П. Глушковъ С-ѳ Вар·